L-Ewwel Żwiġijiet ta' l-Imqabbin 1550-1645

Dr. Horatio Caesar Roger Vella

F'dan l-artikolu sejrin naraw ġabra ta' żwiġijiet li kienu jinvolvu Mqabbin mill-bidunett li l-Knisja f'Malta bdiet tniżżel il-magħmudijiet, griżmi ta' l-isqof, żwiġijiet u mwiet f'reġistri. Fil-bidunett ta' l-eżistenza tal-parroċċi f'Malta, Birmiftuħ kien jiġbor fih dawn l-irħula: Ħal Farruġ, il-Gudja, l-Imqabba, Ħal Kirkop, Ħal Luqa, Ħal Safi u Ħal Tarxien. Dan ifisser li l-Imqabbin bdew jiġu rreġistrati fir-reġistri tal-Knisja f'Birmiftuħ għall-ewwel darba fl-1550. Ħafna drabi, l-ewwel entraturi ma kienux iġibu l-jum u x-xahar, imma biss is-sena 1550. Jidher minn dan il-fatt li min beda jikkopja fuq l-ewwel Reġistru kien għad ma kellux informazzjoni eżatta ta' meta tgħammdu jew iżżewwġu n-nies qabel dik id-data. Ukoll, kif ser naraw iktar 'l isfel, huma ftit wisq dawk li jidhru fl-ewwel għaxar snin minn meta bdiet ir-reġistrazzjoni.

Fl-istudju li għamilt fil-Parroċċa tal-Gudja fl-ewwel Reġistri ta' Birmiftuħ[1], jiena ġbidt dawk l-entraturi kollha li kienu jinvolvu l-Imqabbin, u f'dan l-artikolu qegħdin jidhru mqasmin fi gruppi ta' għaxar snin għal skopijiet ta' statistika. Fl-1592, Ħal Kirkop, il-Matriċi[2] ta' l-Imqabba u ta' Ħal Safi, saret parroċċa, u għalhekk, bejn id-29 ta' Mejju, 1592, meta Ħal Kirkop sar parroċċa, u l-1 ta' April, 1596, meta l-Imqabbin ma baqgħux jitniżżlu fir-Reġistru ta' Ħal Kirkop, il-magħmudijiet, iż-żwiġijiet u l-imwiet ta' l-Imqabbin jinsabu f'Ħal Kirkop,[3] għalkemm xi wħud oħra baqgħu jitniżżlu f'Birmiftuħ. Dawn ukoll ġew miġbura f'dan l-artiklu. Fl-aħħarnett, jiena ġbart ukoll minn Birmiftuħ dawk ir-reġistrazzjonijiet kollha, li huma ftit, li jinvolvu l-Imqabbin bejn l-1 ta' April, 1596 u l-1645.

Bħala appendiċi ta' dan l-istudju, jiena ġbart ukoll mill-ewwel Reġistru ta' l-Imqabba[4] lista ta' żwiġijiet li seħħew bejn Imqabbin u nies barra mir-raħal mill-1599, meta l-parroċċa bdiet tirreġistrahom, sa l-1615. Dan l-istudju jikkumplementa l-fatt magħruf li f'dawk iż-żminijiet ħafna min-nisa tar-raħal kienu jiżżewwġu fir-raħal lil irġiel minn barra mir-raħal. Jitfa' dawl ukoll fuq l-interazzjoni bejn l-Imqabba u rħula oħra f'Malta f'dawk iż-żminijiet.

L-Imqabba, Ħal Kirkop u Birmiftuħ 1592-1596

Ħal Kirkop inqata' minn Birmiftuħ fid-29 ta' Mejju, 1592, flimkien ma' Ħal Safi u l-Imqabba. Dan jixhdu Ġwanni Franġisku Abela nnifsu.[5] Dan jixhdu wkoll l-istess l-ewwel Reġistru li hemm f'Ħal Kirkop, li saħansitra jibda xhur qabel din id-data tad-29 ta' Mejju, eżatt fl-10 ta' Jannar, 1592, bil-magħmudija ta' Vinċenza Busuttil, minn Ħal Kirkop.[6] L-ewwel magħmudija ta' tarbija mill-Imqabba f'Ħal Kirkop kienet dik ta' Marju Scicluna fit-8 ta' Frar, 1592, kważi erba xhur qabel ma Ħal Kirkop sar parroċċa,[7] waqt li l-ewwel u l-unika difna f'Ħal Kirkop mill-Imqabba kienet ta' waħda li isimha u kunjomha mhumiex miġjubin, imma li kienet mart wieħed jismu Kajxuni, fil-15 ta' Frar, 1592.[8] L-aħħar magħmudija mill-Imqabba f'Ħal Kirkop bejn l-1592 u l-1596 kienet dik ta' Ġwanni Duminku Ciantar, bin Mikiel u Katerina, fl-1 ta' April, 1596.[9] L-uniku żwieġ mill-Imqabba f'Ħal Kirkop fl-istess epoka, fejn l-għarusa kienet mill-Imqabba, kien dak ta' Ġulja Ellul, bint Mastru Nikol, ma' Mastru Indrì Bugeja, miż-Żurrieq, fl-14 ta' Jannar, 1596.[10]

Mhux ċar meta eżatt l-Imqabba bdiet topera bħala Parroċċa, maqtugħa minn Ħal Kirkop. Fl-ewwel Reġistru ta' magħmudijiet, żwiġijiet u mwiet li hemm f'Ħal Kirkop, l-ewwel Kappillan ta' Ħal Kirkop, Dun Karlu Taljana, ħalla nota li turi meta eżatt waqfu jitniżżlu l-magħmudijiet, żwiġijiet u mwiet tal-Imqabba f'Ħal Kirkop.[11] Din id-data kienet l-1 ta' April, tal-1596. Skond l-awtur tal-manuskritt li jġib l-isem ta' *Notulae historicae Ecc[lesi]ae Par[rochialis] Micabibae* li jinsab fil-Parroċċa tal-Imqabba u li ma hux Reġistru, imma, kif jgħid it-titlu stess, noti storiċi fuq l-istess parroċċa, l-Imqabba nqatgħet minn "Birmiftuħ" f'Novembru, 1598, jiġifieri, 'l fuq minn sena u nofs wara.[12] Din is-sena jaqbel magħha l-istoriku Ġwanni Franġisku Abela.[13] Iżda l-ewwel entratura fl-ewwel Reġistru li hemm fl-Imqabba ġġib id-data tas-6 ta' Jannar, 1599, meta ġie mgħammed Ġwanni Duminku Bonavia, mill-Imqabba.[14] Wieħed hawn isaqsi, x'sar minnhom l-entraturi fuq l-Imqabba bejn l-1 ta' April, 1596, sas-6 ta' Jannar, 1599? Bejn l-1 ta' April, 1596, u l-1599, nafu b'xi żwiġijiet li ġew iċċelebrati bejn għarajjes irġiel Imqabbin u nisa oħra barra l-Imqabba. Dan għaliex l-għarusa

kienet tiżżewweġ, ġeneralment, fil-parroċċa tagħha. Hekk ġara, per eżempju, fiż-żwieġ li ġie notifikat f'Ħal Kirkop, dak tas-26 ta' Jannar, 1597, meta Paskal Spiteri, mill-Imqabba, iżżewweġ lil Vinċenza Ellul, bint il-mibki Benedittu, minn Ħal Kirkop.[15] Iżda żwiġijiet bejn nisa Mqabbin u oħrajn f'dawk is-sentejn u nofs huma neqsin.

Biex nieħdu idea dwar x'kienet tfisser għall-Imqabbin u għall-Knisja li Ħal Kirkop jinqata' minn Birmiftuħ u jkollu taħt idejh żewġ parroċċi oħra, ser inniżżel hawnhekk il-magħmudijiet kollha li ġew iċċelebrati bejn l-1592 u l-1596 kemm f'Ħal Kirkop u kemm f'Birmiftuħ. Dan għaliex li minkejja li issa l-Imqabba sar parti minn Ħal Kirkop, xorta baqa' kultant jinqeda b'Birmiftuħ:

Magħmudijiet ta' Imqabbin f'Ħal Kirkop: 1592-1596:[16]

AGIUS, Anġla, bint Antoninu u Katerina fil-15 ta' Mejju, 1593
AGIUS, Luqa, bin Leonardu u Anjeża fl-24 ta' Lulju, 1594
BUGEJA, Ġwanni, bin Ġwanni u Katerina fil-15 ta' Mejju, 1594
CASSAR, Arġenta, bint Ġużeppi u Duminka fis-16 ta' Frar, 1595
CIANTAR, Ġlorma, bint Mikiel u Katerina fl-4 ta' Lulju, 1592
CIANTAR, Ġwanni Duminku, bin Mikiel u Katerina fl-1 t'April, 1596
CURMI, Ġwanni Luqa, bin missier mhux magħruf u Marjetta fl-24 ta' Jannar, 1594
FARRUGIA, Ġwanni Pawlu, bin Ġwanni u Marjetta fit-22 ta' Jannar, 1596
SCICLUNA, Marju, bin Djoniżju u Antonina fit-8 ta' Frar, 1592
SCICLUNA, Marju, bin Djoniżju u Antonina fit-22 ta' Mejju, 1595
TONNA, Vennera, bint Duminku u Ġovanna fl-20 ta' Settembru, 1593
ZAHRA, Ġwanni Pawlu, bin Antonju u Katerina fit-22 ta' Novembru, 1592
ZAMMIT, Ewfemja, bint Ġużeppi u Ġovanella fl-14 ta' Frar, 1593
ZAMMIT, Ewfemja, bint Ġużeppi u Ġovanella fil-25 ta' Diċembru, 1594

Magħmudijiet ta' Imqabbin bejn l-1592 u l-1596 f'Birmiftuħ: 1592-1596:[17]

CAFOR, Agata, bint Franġisku u Vinċenzja, fit-12 ta' Frar, 1592
CAMILLERI, Erażmu, bin Girgor u Madalena, fl-14 ta' Lulju, 1592
CASSAR, Ġwanni Duminku, bin Baldassar u Katerina, fis-26 ta' Frar, 1592
CASSAR, Grazzja, bint Ġużeppi u Duminka, fil-11 ta' Settembru, 1593
CIANTAR, Ġeronima, bint Mikiel u Katerina, fit-28 ta' Frar, 1594
CURMI, Antonjuża, bint Mattew u Marjetta, fil-5 ta' Jannar, 1593
MAGRO, Mattew, bin Tumas u Ġovanna, fis-16 ta' Diċembru, 1592
MALLIA, Marju, bin Luqa u Margerita, fl-4 ta' Lulju, 1593
SCICLUNA, Marju, bin Djoniżju u Antonina, fil-25 ta' Marzu, 1593
ZAMMIT, Ġwanni Marija, bin Stiefnu u Ġovanna, fit-18 ta' April, 1594

F'ħames snin, ġew iċċelebrati b'kollox 24 magħmudija, 14 f'Ħal Kirkop u 10 f'Birmiftuħ. Irridu ngħidu mill-bidunett li tnejn mill-għaxar magħmudijiet li ġew iċċelebrati f'Birmiftuħ seħħew qabel ma Ħal Kirkop sar Parroċċa. Minn dawn l-24, 10 kienu nisa (41.67%) u 14 kienu rġiel (58.33%). B'kollox kien hemm medja ta' 4.8 magħmudijiet fis-sena. Kunjomijiet differenti b'kollox kien hemm 14, li l-iktar komuni minnhom kienu dawk ta' Cassar (3), Ciantar (3), Scicluna (3) u Zammit (3). Dawn l-24 tarbija ġew minn 18-il familja differenti, b'medja ta' 1.33 kull familja f'ħames snin.

U issa ser nirriflettu fuq l-istess sitwazzjoni, imma permezz taż-żwiġijiet.

Żwiġijiet ta' Imqabbin f'Ħal Kirkop: 1592-1596:[18]

ELLUL, Ġulja, bint Mastru Nikol, ma' Mastru Indrì Bugeja, miż-Żurrieq fl-14 ta' Jannar, 1596
FARRUGIA, Ġwanni, bin il-mibki Mastru Pawlu, ma' Marjetta Micallef, bint Ġwanni, minn Ħal Kirkop fit-30 ta' Settembru, 1594
SPITERI, Paskal, ma' Vinċenza Ellul, bint il-mibki Benedittu, minn Ħal Kirkop fis-26 ta' Jannar, 1597

Żwiġijiet ta' Mqabbin f'Birmiftuħ: 1592-1596:[19]

AGIUS, Martinu, bin Bastjan-Katerina Aquilina, bint Vinċenz, fis-26 ta' Ġunju, 1592
SCHEMBRI, Bastjan-Grazzja Grima, bint il-mibki Xmun, minn Ħal Luqa, fid-29 ta' April, 1595.

Wieħed jista' jifhem għaliex Bastjan Schembri żżewweġ f'Birmiftuħ u mhux f'Ħal Kirkop, għaliex l-għarusa tiegħu kienet minn Ħal Luqa, li kienet għadha mhix parroċċa, imma tagħmel ma' Birmiftuħ. L-istess nistgħu ngħidu għal Ġwanni Farrugia u Paskal Spiteri li żżewwġu f'Ħal Kirkop, għaliex l-għarajjes tagħhom kienu minn Ħal Kirkop. Iżda kemm Martinu Agius u kemm l-għarusa tiegħu, Katerina Aquilina, kienu mill-Imqabba li, dak iż-żmien kien jagħmel ma' Ħal Kirkop, u xorta żżewwġu f'Birmiftuħ. Mill-banda l-oħra, Ġulja Ellul mill-Imqabba żżewwġet lil Indrì Bugeja miż-Żurrieq fl-14 ta' Jannar, 1596 f'Ħal Kirkop, u mhux f'Birmiftuħ.

B'kollox seħħew bejn l-1592 u l-1596, bejn Birmiftuħ u Ħal Kirkop, ħames żwiġijiet, tlieta f'Ħal Kirkop u tnejn f'Birmiftuħ. Tnejn kienu għarajjes nisa Mqabbin, u erbgħa għarajjes irġiel Imqabbin. F'kas minnhom, l-għarajjes it-tnejn kienu Mqabbin. Meta l-għarajjes ma kinux Imqabbin, dawn kienu minn

Ħal Kirkop (2), minn Ħal Luqa (1) u miż-Żurrieq (1). Kunjomijiet ta' Imqabbin kien hemm sitta differenti, li huma Agius, Aquilina, Ellul, Farrugia, Schembri u Spiteri.

Minn dan kollu wieħed jikkonkludi li għalkemm l-Imqabba ngħaqad ma' Ħal Kirkop f'Mejju, 1592, xorta rreġistra tmien magħmudijiet u żwieġ wieħed f'Birmiftuħ flok f'Ħal Kirkop; u għalkemm l-Imqabba nqata' minn Ħal Kirkop fl-1 ta' April, 1596, il-parroċċa damet ma ssetiljat biex tibda żżomm ir-reġistri tagħha sal-1599.

U issa ngħaddu biex nagħtu lista ta' dawk l-Imqabbin li żżewwġu f'Birmiftuħ u f'Ħal Kirkop mill-bidu tal-ewwel Reġistru ta' Birmiftuħ, li llum jinsab fil-Parroċċa tal-Gudja, sa l-1645.

L-Imqabba fir-Reġistri ta' Birmiftuħ u Ħal Kirkop

1550-1559:
Birmiftuħ[20]

CAMILLERI, Ġwanni-Duminka Zammit, bint Bendu
CAMILLERI, Martin-Duminka Mangion, bint Mattew

Total: 2
Kunjomijiet ta' xebbiet mill-Imqabba: 2: Mangion, Zammit
Kunjomijiet ta' ġuvintur mill-Imqabba: 2: Camilleri (2)
L-iktar kunjomijiet komuni mill-Imqabba: Camilleri (2)
Għarajjes irġiel mhux mill-Imqabba: 0
Għarajjes aħwa: 0
Għarajjes romol: 0

1560-1569:
Birmiftuħ

BORG, Blażju-Imperja Zammit [armla ta' Bartilmew Farrugia], bint Pawlu
CALLUS, Antonju, miż-Żurrieq-Vennera Zahra, bint Benedittu
CAMILLERI, Girgor, miż-Żurrieq-Madalena Camilleri, bint Teramu
CAMILLERI, Mattew, miż-Żurrieq-Klara Farrugia, bint Vinċenz
CARASCO, Franġisku, barrani-Katerina Mangion, bint Mattew
CASSAR, Bernardu-Agata Zammit, bint Ġakbu
CHARUF, Tumas-Luċija Aquilina, bint Filippu
CIANTAR, Bastjan, minn Ħax-Xluq, Siġġiewi-Ġovanna Farrugia, bint Vinċenz
CIANTAR, Salvu, minn Ħax-Xluq, Siġġiewi-Vinċenzja Zammit, bint Pawlu
DARMANIN, Vinċenz, mill-Qrendi-Mattja Farrugia, bint Bartilmew
DEBONO, Anġlu, minn Ħ'Attard-Katerina Aquilina, bint Indrì
FARRUGIA, Bartilmew-Imperja Zammit, bint Pawlu
FARRUGIA, Lawrenz, mill-Qrendi-Antonina Agius, bint Filippu
FARRUGIA, Leonardu, mill-Qrendi-Agata Mallia, bint Ġulju
FILIPPONE, Bażilju-Ġovanna Schembri, bint Antonju
LOMBARDO, Mikiel, miż-Żurrieq-Duminka, armla ta' Ġwanni Zammit
MANDUCA, Stiefnu, skjav ta' Antonju Manduca-Vennera Grech, bint Iljun
MUSCAT, Ġiljan-Katerina Farrugia, bint Vinċenz
PACE, Ġwanni, minn Ħal Odieri [Żdieri], is-Siġġiewi-Anġela Mangion, bint Mattew
SACCO, Mattew-Margerita Farrugia, bint Bartilmew
SCHEMBRI, Duminku-Franġiska Scicluna, bint Duminku
TONNA, Lawrenz-Agata Aquilina, bint Tumas
ZAMMIT, Federiku-Duminka Farrugia, bint Blażju

Total: 23
Kunjomijiet ta' xebbiet mill-Imqabba: 11: Agius, Aquilina (3), Camilleri, Farrugia (6), Grech, Mallia, Mangion (2), Schembri, Scicluna, Zahra, Zammit (4), mhux indikat
Kunjomijiet ta' ġuvintur mill-Imqabba: 11: Borg, Cassar, Charuf, Farrugia (3), Filippone, Manduca, Muscat, Sacco, Schembri, Tonna, Zammit
L-iktar kunjomijiet komuni mill-Imqabba: Farrugia (9), Zammit (5), Aquilina (3)
Għarajjes irġiel mhux mill-Imqabba: 12 (52.17%): Żurrieq (4), Qrendi (3), Siġġiewi (3), Attard, u barrani
Għarajjes aħwa: 9: Farrugia, Ġovanna-Katerina-Klara; Farrugia, Margerita-Mattja; Mangion, Anġla-Katerina; Zammit, Imperja-Vinċenza
Għarajjes romol: 2: Zammit, Duminka, Imperja
Għarajjes skjavi: 1: Manduca, Stiefnu

1570-1579:
Birmiftuħ

ABELA, Nikola, minn Ħaż-Żebbuġ-Imperja Zammit, bint Ramundu
AGIUS, Duminku-Duminka Aquilina, bint Tumas
CACHIA, Damjan, mir-Rabat-Ġovanna Agius, bint Duminku
CALLEJA, Ġużeppi-Antonina Farrugia, bint Pawlu
CAMILLERI, Pietru-Klara Zammit, bint Luqa
CASSAR, Baldassar-Anġela Schembri, bint Teramu
CURMI, Mattew, mir-Rabat-Marjetta Aquilina, bint Filippu
FARRUGIA, Ġwanni, bin Ġorġ, mill-Qrendi-Duminka Zammit, bint Ramundu
GAUCI, Pietru, bin Pawlu, mis-Siġġiewi-Katerina Filippone, bint Ġwanni
MALLIA, Pietru-Agata Farrugia (Spatafora), bint Mastru Pawlu
MANGION, Teramu, mill-Qrendi-Duminka Azzopardi, bint Antonju
SCICLUNA, Mattew-Imperja Ellul, bint Nikola
ZAMMIT, Mattew-Ġovanella Farrugia, bint Mastru Pawlu
ZAMMIT, Salvu-Lovera Barbara, bint Pawlu, mill-Gudja

Total: 14

Kunjomijiet ta' xebbiet mill-Imqabba: 9: Agius, Aquilina (2), Azzopardi, Barbara, Ellul, Farrugia (3), Filippone, Schembri, Zammit (3)

Kunjomijiet ta' ġuvintur mill-Imqabba: 7: Agius, Calleja, Camilleri, Cassar, Mallia, Scicluna, Zammit (2)

L-iktar kunjomijiet komuni mill-Imqabba: Zammit (5), Farrugia (3), Agius (2), Aquilina (2)

Għarajjes irġiel mhux mill-Imqabba: 6 (42.86%): Qrendi (2), Rabat (Malta) (2), Siġġiewi, Żebbuġ (Malta)

Għarajjes aħwa: 5: Farrugia, Agata-Antonina-Ġovanella; Zammit, Duminka-Imperja

Għarajjes romol: 0

Għarajjes skjavi: 0

1580-1589:

Birmiftuħ

SCHEMBRI, Ludoviku-Iżabella Axisa, bint Teramu

VELLA, Marjanu, mill-Gudja-Inzjona Farrugia, bint Pawlu

Total: 2

Kunjomijiet ta' xebbiet mill-Imqabba: 2: Axisa, Farrugia

Kunjomijiet ta' ġuvintur mill-Imqabba: 1: Schembri

L-iktar kunjomijiet komuni mill-Imqabba: Axisa (1), Farrugia (1), Schembri (1)

Għarajjes irġiel mhux mill-Imqabba: 1 (50%): Gudja

Għarajjes aħwa: 0

Għarajjes romol: 0

Għarajjes skjavi: 0

1590-1592 (29 ta' Mejju):

Birmiftuħ

CASSAR, Salvu, bin Nikola, miż-Żurrieq-Katirnella Tonna, bint Lawrenz

CASSIA, Ġiljan-Ġovanella Farrugia, bint Leonardu

Total: 2

Kunjomijiet ta' xebbiet mill-Imqabba: 2: Farrugia, Tonna

Kunjomijiet ta' ġuvintur mill-Imqabba: 1: Cassia

L-iktar kunjomijiet komuni mill-Imqabba: Cassia (1), Farrugia (1), Tonna (1)

Għarajjes irġiel mhux mill-Imqabba: 1 (50%): Żurrieq

Għarajjes aħwa: 0

Għarajjes romol: 0

Għarajjes skjavi: 0

1592 (29 ta' Mejju) –1596 (1 ta' April):

Birmiftuħ

AGIUS, Martinu, bin Bastjan-Katerina Aquilina, bint Vinċenz

SCHEMBRI, Bastjan-Grazzja Grima, bint Xmun, minn Ħal Luqa

Ħal Kirkop:[21]

BUGEJA, Mastru Indrì, miż-Żurrieq-Ġulja Ellul, bint Mastru Nikol

FARRUGIA, Ġwanni, bin Mastru Pawlu-Marjetta Micallef, bint Ġwanni, minn Ħal Kirkop

SPITERI, Paskal-Vinċenza Ellul, bint Benedittu, minn Ħal Kirkop

Total: 5

Kunjomijiet ta' xebbiet mill-Imqabba: 2: Aquilina, Ellul

Kunjomijiet ta' ġuvintur mill-Imqabba: 4: Agius, Farrugia, Schembri, Spiteri

L-iktar kunjomijiet komuni mill-Imqabba: Agius (1), Aquilina (1), Ellul (1), Farrugia (1), Schembri (1), Spiteri (1)

Għarajjes irġiel mhux mill-Imqabba: 1 (20%): Żurrieq

Għarajjes nisa mhux mill-Imqabba: 3 (60%): Kirkop (2), Luqa

Għarajjes aħwa: 0

Għarajjes romol: 0

Għarajjes skjavi: 0

1596 (1 ta' April) -1645:

Birmiftuħ[22]

FARRUGIA, Leonardu-Iżabella Delia, bint Antonju, minn Ħal Farruġ (Imqabba) 11 ta' Jannar, 1609

MALLIA, Antonju, bin Marju - Agata Bondin, bint Ninu, minn Ħal Luqa 30 ta' April, 1623

MIFSUD, Marju-Iżabella, armla ta' Marjanu Bondì, minn Ħal Luqa 29 ta' Settembru, 1629

SCHEMBRI, Duminku-Speranzja Buttigieg, bint Klement u Franġiska 21 ta' Settembru, 1636

ZAMMIT, Ġlormu, bin Ġużeppi-Duminka Imbroll, bint Lawrenz, minn Ħal Farruġ (Imqabba) 7 ta' Frar, 1617

ZAMMIT, Ġorġ, bin Ġużeppi-Imperja Abela, bint Petruzju, mill-Gudja 29 ta' Jannar, 1605

ZAMMIT, Lawrenz, bin Salvu-Vittorja Ellul, bint Gabrijel, minn Ħal Luqa 19 ta' Awwissu, 1621

Total: 7

Kunjomijiet ta' xebbiet mill-Imqabba: 1: Buttigieg

Kunjomijiet ta' ġuvintur mill-Imqabba: 7: Farrugia, Mallia, Mifsud, Schembri, Zammit (3)

L-iktar kunjomijiet komuni mill-Imqabba: Zammit (3)

Għarajjes irġiel mhux mill-Imqabba: 0

Għarajjes nisa mhux mill-Imqabba: 6 (85.71%): Luqa (3), Farruġ (2), Gudja

Għarajjes aħwa: 0

Għarajjes romol: 1 (Luqa)

Għarajjes skjavi: 0

Ser nippreżenta issa din it-Tabella li tiġbor fiha t-tagħrif kollu fuq iż-żwiġijiet ta' l-Imqabbin mill-1550 sal-1645, u nikkommenta fuqha fil-Konklużjoni ta' dan l-artikolu.

ŻWIĠIJIET TA' MQABBIN BARRA MIR-RAĦAL 1550-1645

	1550-1559	1560-1569	1570-1579	1580-1589	1590-1592	1592-1596	1596-1605	1606-1615	1616-1625	1626-1635	1636-1645	Medja 1550-1596[23]
Total taż-żwiġijiet	2	23	14	2	2= 8/10	5= 14.29/10	1	1	3	1	1	10.55
Xebbiet mill-Imqabba	2 100%	11 47.83%	9 64.29%	2 100%	2= 8/10 100%	2= 5.71/10 39.96%	0	1 100%	1 33.33%	0	1 100%	6.29 75.35%
Ġuvintur mill-Imqabba	2 100%	11 47.83%	7 50%	1 50%	1= 4/10 50%	4= 11.43/10 79.99%	1 100%	1 100%	3 100%	1 100%	1 100%	6.07 62.97%
Kunjom	Camilleri	Farrugia Zammit Aquilina	Zammit Farrugia Agius Aquilina						Zammit			
Ġuvintur mhux mill-Imqabba	0	12 52.17%	6 42.86%	1 50%	1= 4/10 50%	3= 8.57/10 20%	1	0	0	0	0	5.26 35.84%
Għarajjes aħwa	0	9 39.13%	5 35.71%	0	0	0	0	0	0	0	0	2.33 12.47%
Għarajjes romol	0	2	0 8.7%	0	0	0	0	0	0	0	0	0.33 1.45%
Għarajjes skjavi	0	1 4.35%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.17 0.73%

Żwiġijiet bejn Imqabbin ma' barranin fir-raħal

1599-1615:

L-Imqabba[24]

AGIUS, Ġwanni Karlu, bin Leonardu-Valenzja Azzopardi, bint Girgor, mis-Siġġiewi
13 t'Ottubru, 1612

AZZOPARDI, Bartilmew, minn Bubaqra- Ġlorma Zammit, bint Mattew
16 ta' Jannar, 1600

BARBARA, Barnaba, bin Ġużeppi, mill-Qrendi-Bartilmeja Magro, bint Vinċenz
25 t'April, 1599

BARTOLO, Pietru, bin Vinċenz, mir-Rabat-Ġovanella Scicluna, bint Djoniżju u Antonina
11 ta' Settembru, 1611

BIGENI, Franġisku, minn Ħaż-Żebbuġ-Vinċenza Magro, bint Bartilmew
7 ta' Novembru, 1604

BORG, Ġakbu, bin Brandanu, minn Ħal Qormi-Dianora Cassar, bint Baltassar u Katerina
31 ta' Jannar, 1615

BRIFFA, Pietru, armel minn Ħal Luqa-Vinċenzja Zammit, bint Salvu u Luvera
13 ta' Lulju, 1603

BURLÒ, Siġismundu, minn Ħal Tarxien-Ġakobina Tonna, bint Tumas
28 t'Awwissu, 1611

BUSUTTIL, Ġorġ, miż-Żejtun-Grazzja Zammit, bint Indrì u Pawla
19 t'Awwissu, 1607

BUTTIGIEG, Franġisku, bin Nikola, miż-Żurrieq-Ġovanella Mallia, bint Pietru
18 t'Ottubru, 1608

CAMILLERI, Mattew, minn Senglea-Ġulja Agius, bint Antoninu
23 t'April, 1606

CARUANA, Ġwanni, bin Salvu, mill-Qrendi-Marjetta Zammit, bint Salvu u Luvera
9 ta' Settembru, 1601

CARUANA, Ġwanni, bin Tumas, minn Ħal Lew (Qrendi)-Romana Scicluna, bint Dijoniżju
28 t'April, 1602

CARUANA, Lawrenz, mill-Qrendi-Katerina Farrugia, bint Ġakbu u Imperja
25 ta' Lulju, 1610

ELLUL, Gabrijel, armel minn Birmiftuħ-Marjetta Magro, bint Vinċenz
18 ta' Jannar, 1604

ELLUL, Ġużeppi, armel mill-Gudja-Agata Farrugia, bint Pawlu
24 ta' Lulju, 1602

ELLUL, Gużmanu, bin Antonju, minn Ħal Kirkop-Marjetta Micallef, bint Ġwanni, armla ta' Ġwanni Farrugia
2 ta' Jannar, 1604
ELLUL, Ġwanni Pawlu, bin Duminku, minn Ħal Kirkop-Bernardina Zammit, bint Lawrenz u Ġulja
26 ta' Jannar, 1603
ELLUL, Lazzru, minn Ħal Kirkop-Imperja Zammit, bint Lawrenz u Ġulja
31 t'Awwissu, 1608
FARRUGIA, Anġlu, miż-Żurrieq-Margerita Aquilina, bint Vinċenz u Grazzja
4 t'Awwissu, 1607
FARRUGIA, Ġwanni Pawlu, bin Nikol, mill-Qrendi-Marjetta Zammit, bint Lawrenz
21 ta' Ġunju, 1615
FARRUGIA, Marku, bin Indrì, minn Ħal Kirkop-Pawla Agius, bint Leonardu
7 ta' Frar, 1599
GRIMA, Ġwanni Marija, minn Senglea-Iżabella Zammit, bin Indrì u Pawla
1 ta' Mejju, 1611
GUSMAN, Demetriju, miż-Żurrieq-Katerina Ciantar, bint Mikiel u Katerina
21 ta' Settembru, 1608
MAGRO, Franġisku, minn Ħal Għaxaq-Agata Filippone, bint Ġiljan
2 ta' Lulju, 1600
MAGRI, Ġakbu, miż-Żurrieq-Katerina Zammit, bint Lawrenz u Ġulja
25 t'Awwissu, 1602
MAGRO, Ġorġ, bin Brinkatu u Vinċenzja, minn Ħal Għaxaq-Ġovanella Magro, bint Vinċenz
25 ta' Novembru, 1612
MANGION, Ġulju, mir-Rabat-Klemenzja Camilleri, bint Girgor u Madalena
6 ta' Settembru, 1609
MANGION, Ġwanni, bin Pietru, miż-Żurrieq-Pawlina Farrugia, bint Silvestru
25 t'Awwissu, 1601
MANGION, Mikiel, mis-Siġġiewi-Katerina Farrugia, bint Leonardu
2 t'Awwissu, 1608

Maria Stationery
Owner: Maria Sacco
For all kinds of Stationery
Toys, Gifts, Cards, Cosmetics
Haberdashery and Photocopying Service
17, Triq is-Salvatur, Qrendi • Mobile: 9948 7385

STAR BRITE DRY CLEANING
Starbrite
Dry Cleaning
Triq Tas-Sejba, Mqabba
Tel/Fax: 2168 3367

MIFSUD, Marju, bin Teramu u Katerina, miż-Żurrieq-Katerina Magro, bint Bartilmew u Anġelika
30 ta' Jannar, 1611
MIZZI, Franġisku, bin Mikiel, miż-Żurrieq-Katerina Zammit, bint Indrì
18 ta' Lulju, 1599
PACE, Martin, bin Duminku, mis-Siġġiewi-Bernarda Zammit, bint Lawrenz u Ġulja
21 ta' Frar, 1610
PISCOPO, Ġlormu, armel minn Senglea-Ġovanella Cafor, bint Franġisku u Vinċenzja
14 ta' Jannar, 1602
ROMANO, Ġwanni Battista, minn Senglea-Anġelika Cassar, bint Ġużeppi
9 ta' Ġunju, 1613
SALIBA, Ġwanni, bin Xmun, minn Ħal Luqa-Katerina Farrugia, bint Ġwanni
15 ta' Lulju, 1612
SCHEMBRI, Antonju, bin Duminku, minn Ħal Farruġ (Imqabba)-Valenzja Zahra, bint Antonju
14 ta' Jannar, 1606
SCHEMBRI, Girgor, bin Vinċenz, minn Ħal Qormi-Marjetta Zammit, bint Indrì u Pawla
19 ta' Jannar, 1603
SCHEMBRI, Indrì, minn Ħal Manin (Qrendi)-Katerina Ellul, bint Lawrenz
13 t'Awwissu, 1600
SPITERI, Nikol, bin Ġorlandu u Margerita, mill-Qrendi-Pawlina Zammit, bint Stiefnu u Ġovanna
21 ta' Settembru, 1613
VECHIO, Ġwanni Antonju, minn Licata (Sqallija)-Ġulja Sacco, bint Mattew
21 ta' Frar, 1599
ZAHRA, Mattew, bin Marjanu, minn Ħal Għaxaq-Katerina Mallia, bint Pietru
13 ta' Frar, 1600
ZAMMIT, Benedittu, minn Senglea-Imperja Tonna, bint Lawrenz
20 ta' Settembru, 1599
ZAMMIT, Duminku, bin Ġakbu u Duminka, minn Ħal Millieri (Żurrieq)-Marjetta Tonna, bint Lawrenz u Agata
4 ta' Settembru, 1605

Total: 44
Kunjomijiet ta' xebbiet mill-Imqabba: 43 (97.73%): Agius (2), Aquilina, Cafor, Camilleri, Cassar (2), Ciantar, Ellul, Farrugia (5), Filippone, Magro (5), Mallia (2), Micallef, Sacco, Scicluna (2), Tonna (3), Zahra, Zammit (13)
Kunjomijiet ta' ġuvintur mill-Imqabba: 1: Agius
L-iktar kunjomijiet komuni mill-Imqabba: Zammit (13), Farrugia (5), Magro (5), Agius (3), Tonna (3)
Għarajjes irġiel mhux mill-Imqabba: 43 (100%): Birmiftuħ, Bubaqra, Farruġ, Gudja, Kirkop (4), Lew, Licata, Luqa (2), Manin, Millieri, Għaxaq (3), Qormi (2), Qrendi (5), Rabat (Malta) (2), Senglea (5), Siġġiewi (2), Tarxien, Żebbuġ (Malta), Żejtun, Żurrieq (7)
Għarajjes nisa mhux mill-Imqabba: 1 (2.27%): Siġġiewi
Għarajjes aħwa: 24 (54.55%): Agius, Ġwanni Karlu-Pawla; Magro, Bartilmeja-Ġovanella-Marjetta; Magro, Katerina-Vinċenza; Mallia, Ġovanella-Katerina; Scicluna, Ġovanella-Romana; Tonna, Imperja-Marjetta; Zammit, Marjetta-Vinċenzja; Zammit, Bernarda-Bernardina-Imperja-Katerina-Marjetta; Zammit, Grazzja-Iżabella-Katerina-Marjetta
Għarajjes romol: 4 (9.09%) (irġiel)
Għarajjes skjavi: 0

Minn dawn l-44 żwiġijiet li ġew irreġistrati fl-Imqabba bejn l-1599 u l-1615 bejn Imqabbin u gharajjes mhux mir-raħal, insibu li l-aktar kunjomijiet komuni fl-Imqabba kienu Zammit, Farrugia, Magro, Agius u Tonna. Fil-biċċa l-kbira, dawn l-għarajjes Imqabbin kienu nisa (43). 24 minnhom kienu aħwa ta' għarajjes imsemmin fil-lista, li ġew minn 9 familji, li kienu Zammit (3), Magro (2), Agius, Mallia, Scicluna u Tonna. Fil-biċċa l-kbira, l-għarajjes irġiel ġew miż-Żurrieq (7), Qrendi (5), Senglea (5) u Kirkop (4), postijiet kollha madwar l-Imqabba. Wieħed jista' ukoll jifhem l-importanza ta' Senglea bħala port u għalhekk post ta' kuntatt mad-diversi rħula ta' Malta. Maż-Żurrieq inżidu wieħed minn Bubaqra u ieħor minn Ħal Millieri li kienu jagħmlu maż-Żurrieq, u mal-Qrendi nżidu wieħed minn Ħal Lew u ieħor minn Ħal Manin li kienu jagħmlu mal-Qrendi. Ħal Farruġ, għalkemm raħal maqtugħ, dak iż-żmien kien jagħmel ma' l-Imqabba. Ninnotaw ukoll żwieġ ma' barrani, minn Licata fi Sqallija. L-unika għarusa mhux mill-Imqabba kienet mis-Siġġiewi, u għalhekk, b'kollox, għarajjes mis-Siġġiewi kien hemm 3. Fl-aħħarnett, ninnotaw li l-għarajjes romol kienu kollha rġiel u kollha mhux mill-Imqabba.

Konklużjoni

L-Imqabba inqatgħet mir-Reġistru ta' Ħal Kirkop fl-1 ta' April, 1596, u bdiet tirreġistra magħmudijiet, żwieġ u mwiet fis-6 ta' Jannar tal-1599. Minkejja li hemm sentejn u nofs bejn dawn id-dati, baqa' ma nstabx tagħrif fuq reġistrazzjonijiet ta' magħmudijiet, żwiġijiet u mwiet li forsi saru fl-Imqabba f'dak il-perjodu, ħlief dawk li saru f'Birmiftuħ u f'parroċċi oħra. Jidher li għalkemm l-Imqabba u Ħal Safi nqatgħu minn Birmiftuħ flimkien ma' Ħal Kirkop fid-29 ta' Mejju, 1592, xorta l-Imqabbin u l-Ħal Safin[25] baqgħu jirrikorru fl-uffiċċju parrokkjali ta' Birmiftuħ, kif ukoll f'dak ta' Ħal Kirkop, bejn dik id-data u l-1596.

Bejn l-1550, meta l-ewwel Reġistru ta' Birmiftuħ jibda, sa l-1596, ġew iċċelebrati f'Birmiftuħ u f'Ħal Kirkop medja ta' 10.55 żwiġijiet kull għaxar snin (ara t-Tabella fuq). Dan ifisser li kull sena kien jiġi ċċelebrat żwieġ wieħed. Dawn iż-żwiġijiet jiżdiedu minn

2 fl-1550 għal 23 f'għoxrin sena, imbagħad jonqsu bejn l-1580 u l-1589, u jerġgħu jiżdiedu sa ma l-Imqabba ssir parroċċa fl-1596. Kien hemm ftit iktar għarajjes nisa li żżewwġu f'dawn is-46 sena (1550-1596) (medja ta' 6.29 kull għaxar snin, jew 75.35% tat-total) minn għarajjes irġiel (medja ta' 6.07 kull għaxar snin, jew 62.97% tat-total). Għarajjes irġiel minn barra l-Imqabba f'dawn is-46 sena kien hemm 23, medja ta' 5.26 kull għaxar snin fl-istess epoka, jew 35.84% tat-total, u dawn ġew minn dawn il-postijiet: Żurrieq (6), Qrendi (5), Siġġiewi (4), Rabat (Malta) (2), Kirkop (2), Żebbuġ (Malta) (1), Gudja (1), Luqa (1), u wieħed barrani li ma jingħadx minn fejn kien, imma li kunjomu kien Carasco, wisq probabbli Taljan. Dan ifisser ukoll li kien hemm iktar ġuvintur Imqabbin li kienu jiżżewwġu fil-parroċċa milli ġuvintur mhux Imqabbin li kienu jiżżewwġu fl-istess parroċċa ta' Birmiftuħ/Ħal Kirkop. Meta wieħed iqabbel dawn l-irħula u figuri ta' bejn l-1550 u l-1596 ma' dawk tas-sittax-il sena reġistrati fl-Imqabba (1599-1615) (ara fuq), wieħed isib li l-Imqabba baqa' jiġbed lejh ġuvintur miż-Żurrieq, mill-Qrendi u minn Ħal Kirkop, imma minn Senglea flok mis-Siġġiewi.

Interessanti wieħed jinnota ż-żwieġ ta' wieħed Stiefnu, skjav meħlus minn Antonju Manduca, ma' Vennera Grech, bint il-mibki Ljun, fit-28 ta' Awwissu, 1566, f'Birmiftuħ. L-iktar kunjomijiet komuni f'din l-epoka kienu dawk ta' Zammit, Farrugia u Aquilina. Għarajjes Imqabbin aħwa f'perjodi ta' għaxar snin bejn l-1550 u l-1596 kien hemm 9 (39.13%) bejn l-1560 u l-1569, u 5 (35.71%) bejn l-1570 u l-1579, b'medja ta' 2.33 (12.47%). Dawn ġew minn tliet familji bil-kunjom Farrugia, żewġ familji bil-kunjom Zammit u minn familja kunjomha Mangion. Fl-istess żmien kien hemm biss żewġ żwiġijiet (8.7%) li kienu jinvolvu romol, u kollha saru bejn l-1560 u l-1569, b'medja ta' 0.33 (1.45%). Dawn kienu ta' Duminka armla ta' Ġwanni Zammit, li żżewwġet lil Mikiel Lombardo, miż-Żurrieq, fl-14 ta' April, 1566, u dak ta' Imperja Zammit, bint Pawlu, armla ta' Bartilmew Farrugia, li żżewġet lil Blażju Borg fit-12 ta' Frar, 1569.

Bejn l-1550 u l-1596, kif ukoll bejn l-1599 u l-1615, meħudin flimkien, wieħed jikkonferma li l-familji l-aktar numerużi ta' l-Imqabba kienu dawk ta' Zammit, Farrugia, Magro, Agius, Tonna u Aquilina.

Kieku wieħed kellu jagħti idea ta' x'kienet il-popolazzjoni ta' l-Imqabba bejn l-1550 u l-1596, meta kien isir b'medja żwieġ wieħed (10.55 kull għaxar snin, jew 1.06 kull sena) u ħames magħmudijiet fis-sena (4.8), il-popolazzjoni ma setgħetx kienet ħafna iktar minn 200 ruħ. Medja ta' 11.6 trabi kienu jiġu mgħammda kull sena f'Ħal Kirkop bejn l-1592 u l-1679, meta familji kien hemm 88, u l-popolazzjoni kienet dik ta' 495. Mela 4.8 trabi b'medja kull sena li ġew mgħammda għall-Imqabba f'Birmiftuħ u f'Ħal Kirkop kienu indikazzjoni ta' popolazzjoni ta' 204.83. L-Isqof Dusina, fl-1575, propju fl-epoka li qegħdin nittrattaw, jgħid li fl-Imqabba kien hemm biss 30 familja. Jekk, mela, minn f'Ħal Kirkop f'sena kien hemm 88 familja u popolazzjoni ta' 495, allura 30 familja f'sena fl-Imqabba kienet tfisser popolazzjoni ta' 168.75. Biss biss, ġa ġie kkalkulat li bejn l-1592 u l-1596, l-Imqabba u Ħal Safi flimkien kellhom popolazzjoni inqas minn Ħal Kirkop.[26] Fi ftit kliem, sa l-1596, l-Imqabba kellha madwar 200 ruħ.

* Prof. Horatio Caesar Roger Vella, Associate Professor fil-Latin u l-Grieg.

Noti:

1 Nixtieq nirringrazzja lill-Kanonku Dun Evan Caruana, dak iż-żmien Kappillan tal-Gudja, talli tani l-permess nagħmel dan l-istudju fl-Uffiċċju Parrokkjali tiegħu.

2 Għall-użu ta' din il-kelma "matriċi" għall-knisja ta' Ħal Kirkop, ara H.C.R. Vella (2000), 114, fejn nuri li l-kelma intużat disa' darbiet bejn l-1647 u l-1655, fi żmien il-Kappillan Dun Ġwann Xmun Azzopardi, kif ukoll H.C.R. Vella (2006), 341, fejn nirreferi għall-użu tagħha mill-Kappillan Dun Salvu Cassar, sahansitra fl-1830.

3 Nirringrazzja hawn lil Dun Karm Camilleri, dak iż-żmien Kappillan ta' Ħal Kirkop, talli tani l-permess li nagħmel dan l-istudju fl-Uffiċċju Parrokkjali tiegħu.

4 Nirringrazzja hawn lil Dun Joe Bartolo, dak iż-żmien Kappillan ta' l-Imqabba, talli tani l-permess li nagħmel dan l-istudju fl-Uffiċċju Parrokkjali tiegħu.

5 H.C.R. Vella (2000), 112-113.

6 H.C.R. Vella (2000), 128.

7 H.C.R. Vella (2000), 81.

8 H.C.R. Vella (2000), 110.

9 H.C.R. Vella (2000), 80. Ara wkoll in-nota tal-Kappillan Taliana f'H.C.R. Vella (2000), 114.

10 H.C.R. Vella (2000), 51.

11 H.C.R. Vella (2000), 114.

12 H.C.R. Vella (2000), 129, n.8.

13 H.C.R. Vella (2000), 112-113.

14 H.C.R. Vella (2000), 130, n.12.

15 H.C.R. Vella (2000), 51.

16 H.C.R. Vella (2000), 80-81.

17 H.C.R. Vella (2006), 83-84.

18 H.C.R. Vella (2000), 51-52.

19 H.C.R. Vella (2006), 20 u 24.

20 H.C.R. Vella (2006), 19-26.

21 H.C.R. Vella (2000), 51.

22 H.C.R. Vella (2006), 19-26.

23 Il-medja qiegħda tittieħed biss mill-1550 u l-1596, meta l-Imqabba nqatgħet minn Ħal Kirkop. Iż-żwiġijiet waħdiet li seħħew f'Birmiftuħ mill-1596 sa l-1645 ma jindikawx mumru kbir biżżejjed li fuqu tista' ssir statistika, propju għaliex l-Imqabbin ma baqgħux jirrikorru bħal qabel f'Birmiftuħ meta nqatgħu għal rashom fl-1596.

24 Uffiċċju Parrokkjali Mqabba, l-Ewwel Volum.

25 Fatt li ser jiġi spjegat f'artikolu ieħor.

26 H.C.R. Vella (2000), 110-112, 122, n.6, u P. Dusina (1975), f.186.

Bibljografija

P. Dusina. 1575. *Visitatio apostolica*, ms. Bibljoteka Nazzjonali, Valletta, 193.

H.C.R. Vella. 2000. *L-ewwel Reġistru tal-Parroċċa: 1592-1679*. F'H.C.R. Vella ed., *Ħal Kirkop u l-inħawi ta' madwaru*. Università ta' Malta, Msida, Malta: 48-141.

H.C.R. Vella. 2006. *Indiċi ta' ismijiet ta' nies minn Ħal Kirkop li jinsabu mniżżla fir-Reġistri taż-żwiġijiet, magħmudijiet u mwiet f'Birmiftuħ u f'Ħal Kirkop mill-1550 sal-1840*. Concept Communications Ltd, Birkirkara, Malta.